

De Verbeurdverklaringen in het Brugse Vrije en in de smalle steden aldaar na de slag bij Westrozebeke (1382-1384).

In 1936 publiceerde de huidige Algemene Rijksarchivaris, Prof. Dr. Et. Sabbe, een belangrijke studie over „Grondbezit en Landbouw. Economische en sociale toestanden in de Kastelenij Kortrijk op het einde der XIVe eeuw”¹. Steunende op een rekening van verbeurde goederen na de slag bij Westrozebeke in 1382, kon Professor Sabbe, op zeer merkwaardige wijze, de sociale en economische toestanden in de kastelenij Kortrijk in 1382 opmaken.

Ook voor het Brugse Vrije en de kleine steden binnen het Vrije gelegen wordt een register bewaard van verbeurdverklaringen na de slag bij Westrozebeke (27 november 1382). De opgaven uit het register zijn echter zeer kort en bondig opgesteld en bevatten veel minder gegevens dan het register over de kastelenij Kortrijk².

In het register over het Brugse Vrije vinden wij 50 verbeurdverklaringen ten laste van 48 personen te Aardenburg, die samen 3704 lb.16 sch.parisis opbrachten; 19 te Damme, opbrengst 2498 lb.12 sch.; één te Monikerede : 530 lb.6 sch.; 23 te Diksmuide ten laste

¹ *Handelingen van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk*. Nieuwe reeks, deel XV, 1936, pp. 394-458.

² *Algemeen Rijksarchief te Brussel. Rekenkamer, reg. nr. 48987* : „Rekeninghe mer Goossyns Wilde, rudder, souuerain bailliu van Vlaenderen ... ontfanghers van den verbuerden goeden bin den Lande ende smalen steden van den Vryen, vtgedhaeden de Sluus... den V dach van december int jaer M.CCC.LXXXII bote den iij dach van meye int jaer M.CCC.III^{xx} ende iij, ghedaen te Ryssele.”

Over de verbeurdverklaringen te Brugge in 1382-1384, zie : *Handelingen van de Société d'Emulation te Brugge*, Deel 84, 1947, pp. 3-48.

van 22 personen, opbrengst : 1012 lb.12 den.par.; 25 te Oudenburg, opbrengst : 1875 lb.12 sch.; en 8 te Gistel, opbrengst : 234 lb.parisis. Totaal voor de kleine steden : 9855 lb.7 sch.parisis.

In het Vrije zelf vinden wij de volgende verbeurdverklaringen :

Eén te Woumen, 64 lb.; 4 te Esen, 249 lb.17 sch.; 22 (20 personen) in Gistelambacht, 1245 lb., één in Bredenehoek, 24 lb.; 9 in 's Heer Woutermansambacht, 170 lb.13 sch.; 10 in Oostkerkeambacht, 604 lb.; één te Moerkerke, 27 lb.15 sch.; twee in Lissewegeambacht, 48 lb.; één te Houtave, 4 lb.; twee in het Kamerlingsambacht, 60 lb.; één te Merkem, 24 lb.; vier te Zarren, 113 lb.8 sch.; en één in IJzendijkeambacht, 12 lb.parisis³. Daarenboven werden nog 5 paarden van rovers en één van een vluchteling verkocht, 21 lb.; en ontvangen van het overschot van de pointingen door de opstandelingen in het Vrije opgelegd, 158 lb.9 sch.10 den. parisis. Het totaal van het Vrije beliep dus 2829 lb.6 sch.parisis.

Met negentien personen werd een compositie gesloten, 't is te zeggen : zij werden geamnestieerd mits het betalen van een forfaitaire som. Slechts veertien ervan betaalden hun boete geheel of gedeeltelijk. Dit bracht samen 14.760 lb.13 sch.10 den.parisis op.

³ De ambachten van het Brugse Vrije bevatten de volgende parochiën :

Gistelambacht : Bekegem, Ettelgem, Gistel, Moere, Roksem, St. Pieterskapelle, Westkerke, Zande en Zevokote.

Kamerlinksambacht : Leffinge, Mannekensvere, Middelkerke, Slijpe, Snaaskerke, Stene, Westende en Wilskerke.

Koekelareambacht : Bovekerke, Eernegem, Ichtegem en Koekelare.

Lissewegeambacht : Dudzele, Heist, Knokke, Koolkerke, Lissewege, Ramskapelle.

Oostkerkeambacht : Lapscheure, Moerkerke, Oostkerke, Ste Katerijne (Damme), Ste Anna-ter-Muiden en Westkapelle.

Woumenambacht : Esen, Klerken, en Woumen.

's Heer Woutermans ambacht : Bredene, Mariakerke, Oudenburghoek en Zandvoorde.

Zarrenambacht : Handzame en Zarren.

De uitgaven van de rekening tonen aan hoe de vier kommissarissen van de verbeurde goederen in het Brugse Vrije te werk zijn gegaan. Meestal gingen zij op reis met een gevolg van 24 paarden. De eerste reis begon op vrijdag 6 december 1382 uit Harelbeke naar Brugge, waar zij de 7de verbleven. Van 8 tot 10 waren zij te Aardenburg, van 11 tot 14 te Damme, van 15-16 te Brugge, van 16 tot 20 te Diksmuide, van 21 tot 25 te Oudenburg, 's avonds te Diksmuide, de volgende avond te Waasten en de 27 december te Rijsel. Deze eerste reis kostte 532 lb.5 sch.6 den.parisis.

De tweede reis begon uit Rijsel op 31 december. Op 1 januari 1383 waren zij te Diksmuide; op 2-3 te Brugge, op 4-11 te Sluis, op 12 te Brugge en te Oudenburg, op 13 te Diksmuide en te Ieper en op 15 januari te Rijsel. Deze tweede reis kostte 391 lb.11 sch.9 den.par.

Op 27 januari waren zij te Ieper terug, van 28-30 te Diksmuide, van 31 januari tot 1 februari te Brugge, van 2 tot 5 te Oudenburg, van 6 tot 8 februari te Brugge, van 9 tot 12 februari te Damme, van 13 tot 15 februari te Brugge, en van 16 tot 18 februari te Oudenburg. Kosten van de derde reis : 509 lb.13 sch.10 den.par.

Zij verbleven te Oudenburg van 19 tot 20 februari, op 21 waren zij te Brugge, van 22-27 te Diksmuide, van 28 februari tot 1 maart te Brugge, van 2 tot 4 maart te Diksmuide, van 5 tot 9 te Brugge, op 10 te Oudenburg en te Gistel, op 11 te Diksmuide en te Ieper, op 12 maart te Ieper en te Rijsel. Kosten van de vierde reis : 555 lb. 4 sch.11 den. parisis.

Voor de vijfde reis kwamen zij samen te Oostende op 23 maart en bleven aldaar twee dagen, van 26 tot 30 maart waren zij te Brugge, op 31 maart te Gistel, op 1 april te Oudenburg, op 2 april te Nieuwpoort, op 3-4 te Diksmuide en op 5 april te Rijsel. Kosten van deze reis : 243 lb.19 sch.4 den.parisis.

Totale som van de reiskosten : 2232 lb.15 sch.4 den. parisis.

Voor het zenden van boden naar de graaf en elders werd 20 lb.8 sch. verteerd. Voor het onthoofden van 41 personen, waaronder 38 opstandelingen en drie rovers : 117 lb.14 sch.6 den.par. Onder de terechtgestelde opstandelingen bevonden zich een voorman van de opstand, 4 beleders, een kapitein, 3 Gentse schippers die dienst deden als knapen van de baljuw van het water te Sluis en de beul van Brugge.

De totale uitgaven bedroegen 2.759 lb.8 sch.10 den. par.; de ontvangsten 14.760 lb.13 sch.10 den., maar er bleven nog 12.001 lb.5 sch.parisis te ontvangen.

Van degene waarvan het goed werd verbeurd verklaard waren er : Te Aardenburg, op 48 personen, 38 gesneuveld en 8 gevluht. Te Damme op 19 personen, 8 gesneuveld, 8 gevluht en één balling. Te Monikerede één gevluht. Te Diksmuide op 22 personen 17 gevluht en 3 onthoofd. Te Oudenburg op 25 personen, 24 gesneuveld. Te Gistel op 8 personen, 5 gesneuveld en één onthoofd.

In het Vrije vinden wij : Te Woumen één onthoofd, te Esen op 4 personen, 2 gesneuveld. In Gistelambacht op 20 personen, 9 gesneuveld. In Bredenehoek, één gesneuveld. In 's Heer Woutermansambacht, op 9 personen, 7 gesneuveld. In Oostkerkeambacht op 10 personen, 8 gesneuveld en één balling. Te Moerkerke een onthoofd. In Lissewegeambacht op 2 personen één gesneuveld. Te Houtave één gesneuveld. In het Kamerlinksambacht, één gesneuveld op twee personen. In Merkem één gesneuvelde. Te Zarren op 4 personen 3 gesneuveld. En in IJzendijkeambacht één onthoofd.

Onder de komposities die gesloten werden, vinden wij :

1° Wouter Bruussche, wettelijke schepen van het

Vrije, was in het land gebleven gedurende de opstand. Dit kostte hem 720 lb.⁴.

2° Gossin van den Bussche werd door de opstandelingen verplicht het ambt van kapitein van het Sijseelse te aanvaarden. Hij was een eenvoudig man en had niemand misdaan. Toch moest hij 600 lb. betalen⁵.

3° Jacob Volkarde was gedurende enkele weken kapitein geweest te Oudenburg. De Gentenaars hadden hem afgesteld omdat hij de opstand tegenwerkte. Kost : 240 lb.⁶.

4° Giles Gheline uit Diksmuide was in het leger van de graaf, toen deze te Komen achteruit geslagen werd. Met een brief naar Ieper gezonden, vertelde hij aldaar de nederlaag, en trok naar huis in plaats van het leger te vervoegen : 240 lb. Zijn makker Pieter Ingherave uit Diksmuide, was medegegaan tot Ieper. Hij was in het opstandig gebied gebleven, en werd er verplicht mede te gaan waar brand gesticht werd : 120 lb.⁷.

5° Maarten den Langhen, gevangen te Damme, had betrekkingen onderhouden met de hoofden van de opstandelingen, maar had weldra het opstandig gebied verlaten : 240 lb.⁸.

6° Jan Goedzeden uit Diksmuide was gevlucht als opstandeling. Daar hij geen misdaden begaan had, mocht hij terugkeren, mits het betalen van 200 lb.⁹.

7° Alard Moerman verving gedurende 7 weken de opstandige berijder van Oostburgambacht. Hij had reeds 48 lb. betaald en moest nog 120 lb. bijbetalen¹⁰.

8° Jan Woestlande liep mede met de Gentenaars te

⁴ Rekenkamer, reg. nr. 48987, f° 40-1. Al de geldsommen zijn hier aangegeven in lb.parisis van 20 groten.

⁵ Ibidem, f° 40-3.

⁶ Ibid. f° 40 v°-1.

⁷ Ibid. f° 41-3 en 4.

⁸ Ibid. f° 40-2.

⁹ Ibid. f° 40 v°-4.

¹⁰ Ibid. f° 41-3.

Oostburg, om er een schuld te ontvangen van Pieter Scoemakers. Hij had deze laatste bedreigd „met ontheordoneerden woorden”. En alhoewel de vader en de goede vrienden van Jan gesneuveld waren aan de zijde van de graaf, moest hij toch 100 lb. betalen¹¹.

9° Jan Hebbin en Willem Martin van Gistel waren opgetreden als raadslieden van de ruwaard van Gistel. Zij moesten respektievelijk 100 en 80 lb. betalen¹².

10° Jan Bastin de jonge had samen met de kapitein van Diksmuide een vat wijn getapt en met deze laatste betrekkingen onderhouden : 72 lb.¹³.

11° Sente van den Bulke was gevlucht en mocht terugkeren mits 60 lb.¹⁴.

12° Als het echter om een edelman ging, werd door de vingers gezien, en was de kompositie veel lager. Willem zoon van ser Huughe van den Steene uit Aardenburg, speelde aldaar burgemeester gedurende de opstand. Door het voorspreken van de heren van het hof en van anderen, moest hij slechts 60 lb. betalen¹⁵.

13° Pieter den Corten van Hughevliete had de opstandige kapitein van zijn stad ingelicht dat de Gentenaars uit Oostburg vertrokken waren omdat het grafelijk leger in aantocht was. De kapitein trok dan ook weg. Pieter, die een arm man was, deed het om een mogelijk gevecht in zijn stad te voorkomen. Hij moest toch 36 lb. kompositie betalen¹⁶.

Ook voor de verbeurdverklaringen werden geen verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen voor de gewone man.

Pieter Coudevels uit Gistel buiten, was gesneuveld

¹¹ Ibid. f° 41-2.

¹² F^o 41 v°-2-3.

¹³ F^o 40 v°-7.

¹⁴ F^o 40 v°-6.

¹⁵ F^o 41 v°-1.

¹⁶ F^o 41-1.

te Westrozebeke. Hij had 6 gemeten en twee lijnen leen geërfd van zijn vader, die op 3 mei 1382 gesneuveld was in het leger van de graaf op het Beverhoutsveld. De erfenis mocht niet naar de familie gaan, maar werd verbeurd verklaard en voor 72 lb. verkocht aan de broeder van Pieter¹⁷.

Het ergste geval was dit van Jan den Hert, die vroeger wegens opstand uit het graafschap Vlaanderen verban-
nen was. Zijn bezittingen : 2 gemeten en 250 roeden land, werden toen verbeurd verklaard en verkocht aan zijn vrouw en zijn kinderen. Na de nederlaag van de graaf op het Beverhoutsveld, was Jan teruggekeerd in het graafschap, en had te Oostkerke de leiding van zijn hofstede terug in handen genomen. Bij de terugkeer van de graaf, na de slag bij Westrozebeke, was hij opnieuw naar het buitenland gevlucht. Nu werden de 2 gemeten en 250 roeden, die vroeger reeds aan zijn vrouw en kinderen verkocht waren, voor de tweede maal verbeurd ten voordele van de graaf en opnieuw door de vrouw en de kinderen afgekocht voor 144 lb.¹⁸.

EKONOMISCHE EN SOCIALE TOESTAND VAN DE SLACHTOFFERS VAN DE REPRESSIE

A. *De Poorters.*

1° Hun Beroep.

Slechts voor enkele poorters kennen wij het beroep. Willem Lammins uit Aardenburg, woonde buiten de stad, alwaar hij vijf medestoven bezat. Daarin werden de wortels van de meekrappen, die rode kleurstof leverden voor de lakenververij, gedroogd. Hij bezat ook nog een medemolen, waar de gedroogde wortels van mee-

¹⁷ F^o 26-5.

¹⁸ F^o 31 v°-5. Een Brugse roede = 14,75 m², 1 lijn = 1475 m², 1 gemet = 4423,68 m².

krappen tot pulver werden gemalen. In magazijn had hij 37 balen mede. Daarenboven had hij bij zijn woning nog een eigen landbouwuitbating met 9 koeien en 3 paarden. Zijn handel in mede had hem zeer vermogend gemaakt. Toen hij huwde bezat hij samen met zijn vrouw 6 gemeten land. Gedurende hun huwelijk hadden zij 41 gemeten land bijgekocht, wat hun grondbezit van Ha. 2.65.42 ca. gebracht had op Ha. 20.79.10 ca.¹⁹. Pieter Gossins uit Aardenburg dreef handel in eetwaren. Bij hem vond men 4 last of 40.000 haringen, 12 tonnen bier, en nog vreemd bier, waarschijnlijk uit Hamburg of Engeland, dat zich nog op zee bevond²⁰.

Jan Boele uit Damme was wijnhandelaar. Hij bezat veel ledige vaten en was zes vaten (6 × 704 liter) en één pijp (176 liter) wijn schuldig aan iemand²¹.

2° Hun Bezittingen.

De rijke poorter Willem Lammins uit Aardenburg bezat twee gemeubelde huizen en 47 gemeten land. Hij had geen schulden, maar een te goed van 600 lb.par. Bij hem vond men 49 lb. lopend geld. Het is dan niet te verwonderen dat de helft van zijn bezittingen aan zijn vrouw verkocht werden voor de grote som van 1875 lb.par.²².

De poorter Jan Riethane uit Damme daarentegen bezat vooral huizen, namelijk de helft van drie huizen, een hof met schuur, een huis, twee strooien huisjes en nog aandelen in andere huizen. Hij had ook geen schulden. De helft van zijn bezit werd verkocht aan zijn vrouw voor 1600 lb. Jan Riethane bewoonde een zeer groot huis, bestaande uit negen plaatsen, die allen rijk gemeubileerd waren²³.

¹⁹ F^o 1-1.

²⁰ F^o 5 v°-3.

²¹ F^o 8-7.

²² F^o 1-1.

²³ F^o 9 v°-1.

Buiten deze twee rijke poorters, waren er nog vijf andere die geen schulden hadden, terwijl de overige zeventien poorters onder een zware schuldenlast gebogen gingen.

De andere poorters van Aardenburg bezaten: De eerste een huis waarvan de helft verkocht werd voor 200 lb. 2° Twee huizen waarvan de helft 180 lb. opbracht. 3° Drie huizen, een van de huizen was in slechte staat en hij had veel schulden, zijne helft in de gemeenschap werd verkocht voor 84 lb. 4° Een huis en 72 lb. schulden, de helft werd verkocht voor 24 lb. 5° Een huis, twee kamers en 27 lb. 4 sch. schulden, verkocht voor 24 lb. 6° Vier kamertjes en een huisje, 36 lb. schulden, verkocht voor 18 lb. 7° Een huis en 86 lb. 8 sch., alles verkocht voor 18 lb.²⁴.

Buiten Jan Riethane hebben we de bezittingen van twee poorters van Damme. De eerste bezat een huis, een kamer en drie gemeten land in de watering van de Broek; zijn schulden beliepen zes vaten wijn en 60 lb.; zijn aandeel in het goed werd verkocht voor 150 lb. De tweede bezat de helft van twee huizen en een slachthuis. Hij had geen schulden en zijn aandeel bracht 144 lb. op²⁵.

Te Oudenburg werd het aandeel van een opstandeling, die geen schulden had, en wiens bezit bestond uit een huis, de helft van een huis, en 16 gemeten land, verkocht voor 240 lb., terwijl het aandeel van een ander opstandeling, die 258 lb. schulden had, alsook een huis belast met 50 lb. rente 's jaars, verkocht voor 200 lb. Daarentegen zien wij ook te Oudenburg een huis belast met 22 lb. rente per jaar, met nog een arm huisje erbij, verkocht voor slechts 12 lb., maar de bezitter had 45 lb. 12 sch. schulden²⁶.

²⁴ Fos 5 v°-3, 1 v°-2, 1-2, 3-3, 6 v°-7 en 5-2.

²⁵ Fos 8-6 en 8 v°-1.

²⁶ Fos 18 v°, 16 v°-4 en 16 v°-1.

B. De Landbouwers.

1° Grondbezit.

Van de 56 landbouwers in de rekening vermeld hadden er 47 land in bezit.

Te Aardenburg : 4 lijnen²⁷.

Te Gistel : 5 gemeten één lijn²⁸.

In Gistelambacht : 1° 28 gemeten, 2 lijnen en 50 roeden; 2° 24 1/2 gemeten; 3° 22 gemeten; 4° 20 gemeten; 5° 18 gemeten; 6° 14 gemeten; 7° 10 gemeten één lijn; 8° 10 gemeten 50 roeden; 9° 6 gemeten; 10° 5 gemeten; 11° 5 gemeten; 12° 4 1/2 gemeten; 13° 3 gemeten en 75 roeden; 14° 3 gemeten; 15° 2 gemeten 50 roeden; 16° 1 1/2 gemeten; 17° één gemet; 18° één gemet; 19° twee lijnen²⁹.

In Kamerlinksambacht : 3 gemeten, belast met een halve wage (of 90 pond van 0,464 kgr.) kaas erfelijke rente 's jaars ten voordele van de Tempeliers te Slijpe³⁰.

In Koekelareambacht : 1/2 gemet³¹.

In Lissewegeambacht : 5 gemeten³².

In Oostkerkeambacht : 1° 15 gemeten; 2° 4 gemeten; 3° 3 gemeten; 4° 2 1/2 gemeten; 5° 2 gemeten één lijn; 6° één gemet 2 lijnen; 7° 1 1/2 gemet; 8° 1/2 gemet; 9° 1/2 gemet³³.

In Oudenburg : 8 gemeten; en 6 gemeten³⁴.

In Woumenambacht : 7 gemeten³⁵.

In 's Heer Woutermansambacht : 1° 14 gemeten;

²⁷ F^o 4-3.

²⁸ F^o 20 v°-3.

²⁹ F^{os} 25-27.

³⁰ F^o 34-2.

³¹ F^o 26-1.

³² F^o 33-1.

³³ F^{os} 31-32.

³⁴ F^{os} 17-17 v°.

³⁵ F^o 23 v°-4.

2° 7 gemeten; 3° 3 gemeten; 4° 3 gemeten; 5° 2 gemeten; 6° één gemet; 7° 2 1/2 lijnen³⁶.

In Zarrenambacht : 1° 10 gemeten één lijn; 2° 5 1/2 gemeten; 3° 2 1/2 lijnen³⁷.

Te Merkem : 3 gemeten 2 lijnen³⁸.

Dit grondbezit was in 44 gevallen op 47 belast met schulden. De grootste schulden waren 860 lb.par. bezet op 28 gemeten 2 lijnen en 50 roeden in Gistelambacht; 624 lb., meer dan de waarde van het goed, bezet op 3 gemeten in 's Heer Woutermansambacht; de verkoop bracht echter nog 6 lb. op; en 528 lb. bezet op 4 gemeten in Oostkerkeambacht³⁹.

2° De Landbouwuitbatingen.

Van de veertig landbouwuitbatingen die in het register vermeld staan, zijn er 32 die eigen land bezitten.

Het grootste landbezit, 28 gemeten, lag in Gistelambacht en bestond uit vruchtbare poldergrond⁴⁰; twee van 22 gemeten, de ene in de zandstreek van Gistelambacht, en de andere in de zandstreek te Bekegem⁴¹. In de zandstreek te Westkerke lagen twee grote uitbatingen, respectievelijk van 20 en 18 gemeten⁴². Een uitbating van 14 gemeten lag in de polderstreek te Zandvoorde, en twee van tien gemeten in de zandstreek, te Roksem en te Zarren⁴³. Verder hebben we nog de volgende landelijke bezittingen : 8 gemeten poldergrond te Oudenburg; 7 gemeten poldergrond te Esen en te Bredene; 6 gemeten poldergrond te Oudenburg⁴⁴; tweemaal 5 gemeten poldergrond in Gistelambacht en in

³⁶ F^{os} 28-30.

³⁷ F^o 36.

³⁸ F^o 35.

³⁹ F^{os} 27-1, 29 v°-2 en 31 v°-3.

⁴⁰ F^o 27-1.

⁴¹ F^{os} 25 v°-2 en 25-1.

⁴² F^{os} 25-2 en 26-3.

⁴³ F^{os} 29-2, 26-2 en 36-1.

⁴⁴ F^{os} 17-4, 23 v°-4, 28 en 17 v°-5.

Lissewegeambacht; driemaal vijf gemeten zandgrond te Westkerke en in Gistelambacht⁴⁵. De andere landbouwuitbatingen waren kleiner : 4 1/2 gemeten zandgrond in Gistelambacht; 3 gemeten 2 lijnen zandgrond te Merkem; 3 gemeten zandgrond in Gistelambacht; 3 gemeten poldergrond in Gistelambacht, in Kamerlinksambacht, in 's Heer Woutermansambacht en te Zandvoorde⁴⁶; 2 1/2 gemeten poldergrond in Oostkerkeambacht; 2 gemeten poldergrond in 's Heer Woutermansambacht; anderhalf gemet poldergrond in Gistelambacht; tweemaal één gemet poldergrond in Gistelambacht en in 's Heer Woutermansambacht; 3 1/2 lijnen poldergrond in hetzelfde ambacht, 2 1/2 lijnen in Zarren, en een half gemet poldergrond in Oostkerkeambacht⁴⁷.

3° Landbouwprodukten.

In de inventarissen worden de volgende landbouwprodukten vermeld : koren, haver, vlas, bonen, vitsen en mede. In de polderstreek was het koren meestal tarwe, en in de zandstreek meestal rogge. Wij hebben slechts voor enkele polderuitbatingen de juiste oppervlakte van de bebouwde grond. Het is dus onmogelijk het procent vast te stellen van de onderscheidene landbouwvruchten. Hier en daar wordt een vermelding aangetroffen van winter- en zomerkoren. Dit geeft de indruk dat het drieslagstelsel werd toegepast, waarbij het eerste jaar winterkoren werd gezaaid, het tweede jaar zomerkoren of peulvruchten, en het derde jaar bleef het land braak liggen om te rusten daar men over geen meststof beschikte of het gebruik ervan niet kende⁴⁸.

De meeste gegevens vinden wij voor Gistelambacht, waar op een hofstede van 22 gemeten, 8 gemeten rogge

⁴⁵ F⁰⁸ 25 v⁰-3, 33-1, 26 v⁰-2 en 20 v⁰-3.

⁴⁶ F⁰⁸ 25-5, 35, 26 v⁰-5, 27-2, 34-2, 29 v⁰-2 en 29-4.

⁴⁷ F⁰⁸ 31-4, 29-3, 20-3, 26-4, 29 v⁰-3, 29-1, 36-3 en 31 v⁰-4.

⁴⁸ E. SABBE, *De Belgische Vlasnijverheid*. Deel I. Brugge, 1943, p. 318.

werden gezaaid. Op een klein gedoe van 3 gemeten vond men 2 gemeten tarwe; op een ander van 5 gemeten : één gemet rogge⁴⁹. Op een hofstede van 22 gemeten te Bekegem werden 4 gemeten rogge gezaaid. Te Roksem op 10 gemeten kwamen 3 gemeten rogge. Te Westkerke, op 18 gemeten, 4 gemeten tarwe en 3 gemeten rogge; en op 20 gemeten, 4 gemeten rogge⁵⁰. Twee landbouwuitbatingen van 5 gemeten ieder hadden de ene 3 gemeten tarwe en de andere drie gemeten rogge gezaaid. Te Oostkerke, op 7 lijnen land komt een lijn tarwe en 40 roeden mede. Te Zandvoorde (Oostende) op een oppervlakte van 14 gemeten werden 4 gemeten tarwe gezaaid, en op 3 gemeten land één gemet mede. Een smid uit Aardenburg bezat twee lijnen land, waarvan er één bezaaid was met jonge mede⁵¹.

In twee inventarissen van landbouwuitbatingen staat ook vermeld hoelang de voorraad wintervoeder moest strekken voor het vee. In Gistelambacht vinden wij : „forage ende stroe ten beesten tot meye”; en in de andere uit Bredene : „euene, vitsen ende stroe ten beesten bouf vorseyt tot meye”⁵². Waaruit wij mogen besluiten dat het vee niet vóór de maand mei in de weinige natuurlijke weiden of in het braakland werd te grazen geleid.

Een inwoner van Gistel bezat de helft van vijf biekorven : „de helt van v vaten bien”, en bij een timmerman uit Aardenburg werden 20 bonden omgezwingeld vlas gevonden : „xx ghebond onghezwinghelt vlas”⁵³.

4° De Veestapel.

Een landbouwer uit het 's Heer Woutermansambacht, wiens goed 6 lb. was geschat, bezat 4 paarden, 14 koeien,

⁴⁹ F^{os} 25 v°-2, 26 v°-5, 26-4.

⁵⁰ F^{os} 25-1, 26-2, 26-3 en 25-2.

⁵¹ F^{os} 25 v°-3, 26 v°-2, 31-2, 29-2, 29-4 en 5 v°-1.

⁵² F^{os} 27-1 en 29 v°-1.

⁵³ F^{os} 20 v°-1 en 2 v°-4.

6 vaarzen, 4 kalveren, 3 varkens, en 23 schapen. Op een landbouwbedrijf van Gistelambacht, dat 22 gemeten besloeg, had men 8 koeien, 7 vaarzen, 2 kalveren en 2 varkens. En in hetzelfde ambacht op een bedrijf van 29 gemeten, werden 8 koeien en 5 varkens gehouden. Te Zandvoorde op 14 gemeten : 7 koeien, 5 vaarzen, 2 kalveren, één paard, één veulen, 3 varkens en 20 schapen. Verder in het 's Heer Woutermansambacht vond men een bedrijf met één paard, 7 koeien, één schaap en één varken. Te Roksem 7 koeien en één varken. Te Oostkerke had een hofstede één paard, zes koeien en 5 kalveren. Men had nog een bedrijf met 5 koeien, 16 schapen en twee varkens te Bredene⁵⁴.

Verder 8 bedrijven met 4 koeien, vijf met 3 koeien, 8 met twee koeien en zes met één koe.

Onder de landbouwwitbatingen van de poorters en de ambachtsheden hield een poorter te Aardenburg 9 koeien en 3 paarden; een brouwer te Aardenburg 4 koeien, 6 merriën en 4 varkens; een scheerder uit Oudenburg 5 koeien, een schoenmaker uit Aardenburg één paard, 4 koeien en één kalf. Verder hielden twee ambachtsheden twee koeien, en drie één koe; en een wever uit Aardenburg 18 schapen⁵⁵.

5° Landbouwgereedschap.

Slechts weinig landbouwgereedschap wordt in de inventarissen vermeld, namelijk in acht gevallen. Soms was dit gereedschap in onverdeeldheid en behoorde aan twee bezitters. Bouden Broukers uit Gistelambacht bezat een zole of zware wielploeg en een paardentuig voor wagens. Jan Macsaerds uit hetzelfde ambacht bezat een zole en de helft van een wagen. Michiel Capoen ook aldaar een wagen, een zole, een egge met al het paardentuig dat ertoe behoorde. Diederic Moens uit Lapscheure bezat

⁵⁴ F⁰⁸ 29 v⁰-2, 25 v⁰-2, 27, 25-1, 29-2, 29-3, 31-3 en 28.

⁵⁵ F⁰⁸ 1-1, 2 v⁰-3, 16-1, 5-7 en 5-5.

de helft van een wagen en een ploeg met toebehoorten. Jan filius Pieters uit Lapscheure een ploeg en een wagen; Jan Cant uit Lissewegeambacht de helft van een wagen, en de helft van een ploeg; Karstiaen filius Jans filius Clais uit Oostkerkeambacht bezat de helft van een ploeg en van een wagen en Jacob Ondancx uit Gistelambacht een wagen en een ploeg⁵⁶.

C. *De Ambachtslieden.*

1° Hun Bezit.

Onder de rijkste ambachtslieden vinden wij een moleenaar uit Aardenburg, wiens aandeel in het echtelijk bezit verkocht werd voor 180 lb. Hij had geen schulden en bezat een huis, een korenmolen op de vesting en de helft van een ander korenmolen. Een pijlmaker uit Oudenburg had slechts 27 lb. schuld, maar hij bezat een huis en 5 gemeten één lijn land; alles werd verkocht voor 200 lb. Een wagenmaker uit Oudenburg bezat 2 1/2 huizen en 8 gemeten land, zijn schulden bedroegen 324 lb. en zijn aandeel werd verkocht voor 300 lb. Onder de drie smeden uit Aardenburg was er één die veel schulden had. Hij bezat 2 vervallen huizen en zijn aandeel in de gemeenschap werd verkocht voor 100 lb.⁵⁷

In de rekening komen 22 wevers voor. Slechts twee schijnen welstellend te zijn, namelijk één te Aardenburg, wiens bezit voor 96 lb. werd verkocht. Hij had geen schulden en bezat een huis. Een ander wever uit Diksmuide had 181 lb. 4 sch. schuld. Hij bezat ook een huis en zijn aandeel werd verkocht voor 100 lb.

Een linnenwever uit Aardenburg was zeer welstellend. Hij had geen schulden, maar buiten zijn huis bezat hij een medestoof en een grote voorraad mede. Een deel van de mede werd verkocht voor 126 lb. Wat het overige

⁵⁶ F^{os} 25 v°-2, 26-4, 27-2, 31 v°-4, 31 v°-3, 33-1, 31-4 en 26-3.

⁵⁷ F^{os} 3 v°-1, 17-2, 16-5 en 1 v°-1.

van zijn bezittingen opbracht staat niet vermeld in de rekening. Een wever uit Aardenburg, wiens aandeel verkocht werd voor 100 lb., had geen schulden. Hij bezat een huis, een gemet leengrond, alsook een koe en een kalf⁵⁸.

De andere ambachtslieden waren min rijk. Sommigen hadden grote schulden. Een schoenmaker uit Oudenburg, wiens goed verkocht werd voor 24 lb. bezat een huis, maar hij had 348 lb. schulden. Een wever uit Aardenburg bezat ook een huis; zijn schulden echter beliepen 384 lb., zijn aandeel werd verkocht voor 24 lb. Een scheerder uit Oudenburg, die ook een huis bezat met een gemet land, zag zijn aandeel verkopen voor slechts 18 lb., omdat hij 109 lb. 10 sch. parisische schulden had⁵⁹.

2° Het Ambachtsgereedschap.

De linnenwever Wouter filius Pieters filius Willems uit Aardenburg, bezat een medestroof met toebehoorten en had een voorraad van 17 balen mede, 50 vaten groene en roze mede. Om zijn medestroof te doen branden bezat hij 7 hoed (7 × 171,43 liter) kolen en drie last (30.000 stuk) turf.

Twee personen waren deelgenoten in een slachthuis: de poorter Willem filius Wouters uit Damme bezat de helft van een slachthuis, en de vleeshouwer Pieter filius Meeus uit Aardenburg bezat een klein slachthuis in de Vleeshouwersstraat aldaar.

De twee brouwers Cornelis Quaetjocx te Aardenburg en Pieter Ysebrand te Damme bezaten het „braualaeem”, dat niet gedetailleerd werd, de eerste bezat daarenboven 100 hoed mout en haver. De molenaar Pieter Moyaerds uit Aardenburg bezat een korenmolen op de vesting, dus een windmolen, en de helft van een ander molen⁶⁰.

⁵⁸ F^{os} 6-4, 12 v°-1, 3 v°-3 en 4-2.

⁵⁹ F^{os} 16-3, 3-5 en 16-1.

⁶⁰ F^o 3 v°-3, 8 v°-1, 3 v°-2, 2 v°-3, 8 v°-2 en 3 v°-1.

De pijlmaker Jan van der Muelne uit Oudenburg bezat „j hoop hesschins houts daer men peylen af maect”. De wagenmaker Jan Volkaerd uit Oudenburg „Item wiele, assen, wulghin speeken ende alsuc houd ende allame als den waghmakers toebehoort”. Van de kuiper Arnout Thoroud uit Oudenburg wordt vermeld : „Jtem hout ende ander allame den cupemakers toebehorende”. Voor de smeden vinden wij bij Pieter van Bonendike uit Aardenburg : „Jtem de smesse metten allame daertoe horende, j slypsteen,... xx hoed smede colen”; bij Pieter Blankaerd uit Aardenburg : „de allame van eere smesse, v^c (500) yzers onghewrocht, lettelt meer of min”, en bij Jan Hisebouds, ook uit Aardenburg : „iij^c yzers, xij hoed smedecolen, iijj balghe... iij^c fasselen”. Bij de ketellapper Lamsin Volmaere uit Damme „j lettelt loods oud ende nieuwe, ij yserin hanghelen, hameren, tanghen ende ander dinc daer mede men ketele boet”⁶¹.

De schoenmaker Willem Ruebins uit Oudenburg bezat „lxx paer leesten”. De huidevetters Jacob Smeids en Jacob sMoors uit Aardenburg, bezaten respektievelijk „xvj hude, ij waghens scorsen” en „x dekere (10 × 10) leders onbereet ende de scortse daer bi om te bereedene”.

De vleeshouwer Jacop sHammers uit Aardenburg bezat „haexe ende cloof messe zulke als ten ambochte behoort”⁶².

In de inventarissen van het goed van de wevers vinden wij o.m. : „ij tonnen olien, j 1/2 hoed raepsaeds, j waghe roeds, j stier cort wit ende j ander laken, in wullen vij steene”. — „j ghetauwe”. — „x steene grouwer wullen, jtem in wullen ende in gaerne tot vj lakenen, jtem j laken, jtem iij stic van lakenen de grootte van vij lakenen, jtem noch j gheheel laken ende noch j blaue liggheende in de vulrie, jtem ij scolakene”. — „ij stic

⁶¹ F^{os} 17-2, 16-5, 16 v°-3, 1 v°-1, 5 v°-1, 2-3 en 9-4.

⁶² F^{os} 16-3, 2-4, 4-4, en 2-2.

wullins lakens, elc van x ellen, j stic van vj ellen, j dwale van v ellen". — „j weue ghetauwe,... iij steenen witter wullen,... j schierlaken af ghesneden van den ghetauwe, noch j stic van vij ellen, scortsen,... Jtem noch v steen schiers onder in wullen ende in gaerne". — „tgaren teenen lakene van vij reken, x steen witter wullen". — „j zac met wullen, met ij ketenen ende met wulline garne". — „j scrode ghetauwe, reepen ende houten". — „ij graseine lakene wesende jnt ghewant. Jtem xij dar- delinghe lakene te spinne ende te kemne, j moreit laken, jtem ij blauwe lakens derde linghe... xij lb. wullen". — „j weueghetauwe". — „j weueghetauwe,... xvij ellen Yperslaken ende ix ellen eluerdinghs van xvij groten de elle". — „j weueghetauwe,... iij ywichte wullen". — „j weueghetauwe". — „ij stic lakens van iij ellen lanc v lb. stripelgarens, j zestendeel (6 pond van 0,464 kgr.) was ... j stickins lynwaets van vi ellen, j grau stickelkin wullin lakens van v ellen, j stic gheminghs lakens van x ellen, ... j webbekin onder in wullen ende in gaerne, ... j elle wits lakens, ... j ghetauwe"⁶³.

Een linnenwever uit Oudenburg bezat „ij linen weue ghetauwe". Een scheerder uit Oudenburg „Jtem de allame van den scerambochte". De visser Boudin Moe- naerds uit Heist bezat „j ghedeel harinc ghewands"⁶⁴.

D. *Meubilair*.

In de opgaven van de meubels vinden wij, buiten het gewone huisgerief, bedden en toebehoorten, banken, potten en ketels, die in bijna al de inventarissen voor- komen. Slechts enkele zetels, drievoeten en stoelen wor- den vermeld. De gewone zitgelegenheden waren de banken, en lisen of banken met kasten eronder. Daardoor

⁶³ Aardenburg: f°s 2 v°-1, 2 v°-5, 3-5, 5-6, 5 v°-2, 6-2, 6-4; Damme: f° 10-2; Diksmuide: f°s 12 v°-1, 13-4, 13 v°-1, 13 v°-5; Oudenburg: f° 17 v°-1; Gistel: f° 20-4.

⁶⁴ F^{os} 17 v°-2, 16-1, 32-2.

komen in de meeste inventarissen, nevens de oorkussens ook talrijke zitkussens voor.

Hier en daar worden „scrinen” vermeld, 't is te zeggen gewone kisten, en ook enkele lisen. Deze laatsten, evenals de gewone banken, waren zeer dikwijls bedekt met een bankkleed.

Viermaal komt een „forchier” voor, 't is te zeggen een met ijzer beslagen kist, voorzien van een zwaar slot, die dienst deed als brandkast.

In die tijd was de „tafel” een gewoon tafelblad, dat rustte op twee schragen, en dat altijd met deze laatste vermeld wordt. De tafels op poten, zoals wij die nu kennen, heetten „vonttafel”. Zij waren tamelijk zeldzaam.

In de keukens vond men veel tinwerk, het edel metaal voor het eetgerief uit die tijd, namelijk tinnen schotels, flessen en borden. Ook komen er koperen ketels voor, visspanen en draaispitten.

Voor de verlichting vinden wij slechts één kroonluchter en enkele metalen kandelaars. De aarden olie-lampjes waren niet kostelijk genoeg om in de inventarissen opgenomen te worden.

Eenmaal wordt een „waefferyser” vermeld, namelijk bij een wever uit Gistel⁶⁵.

De rijkste meubilering bezat de poorter Jan Riethane uit Damme, die met andere opstandelingen naar Gent gevlucht was. Zijn aandeel in de gemeenschap werd aan zijn vrouw verkocht voor 1600 lb. In hun huis waren negen gemeubileerde plaatsen : de kamer voor man en vrouw, de voorkamer, de „upperste camer bachten”, de „andere camer bachten”, de „camer onder”, de voorraadkamer (spende), de keuken met de kast voor het vaatwerk (scaperade), „noch in een camer bachten”, en eindelijk de „zale voren”⁶⁶.

⁶⁵ Fo 20-4.

⁶⁶ Zie bijlage I.

Onder het meubilair worden enkele kostelijke voorwerpen vermeld, die hier afzonderlijk opgegeven worden.

De brouwer Cornelis Quaetjocx uit Aardenburg, bezat o.m. zes zilveren lepels, alsook een wapenrusting: „j panchier, j huve, j paer pipen”, 't is te zeggen een pantser, een helm en een paar scheenplaten⁶⁷.

De landbouwer Boudin sBroukers uit Gistelambacht bezat vier zilveren schalen⁶⁸. De molenaar Pieter Moyaerds uit Aardenburg bezat een metalen borstplaat. De smid Pieter van Bonendike uit Aardenburg bezat o.m. „j ziden slabbaert, j caproen met zeluerin cnoppen, ... j beckeneel, j borstplate”⁶⁹.

Onder de bezittingen van de kleermaker Pieter Landmeters uit Aardenburg vinden wij „j hoghen yserin candelare, j oedelyc panchier”, een slecht pantser en 3 koperen maten. De wever Jan Coolmans uit Aardenburg bezat een zilveren mes, een paternoster en „j caproen met amausen” (een hoofddekseel met geëmailleerde platen of knopen); en de wever Clais Biscop uit Dixmude een gedraaide lisbank, „j ghedrayede lys”⁷⁰.

Er werden slechts drie prijzen gevonden. 1° Te Aardenburg: „eerst ij husekine weerd zynde ontrent ij lb. groten” of 24 lb. parisis. 2° Nog aldaar „Jtem de heelt van naeldekens muelne of iij lb. groten daer ouer”, 36 lb. parisis. 3° „j cleen husekin staende an de plaetse te Dixmude dat coste xv lb. lichter munten”⁷¹.

J. DE SMET

⁶⁷ F^o 2 v°-3.

⁶⁸ F^o 25 v°-2.

⁶⁹ F^{os} 3 v°-1 en 1 v°-1.

⁷⁰ F^{os} 4 v°-1, 6-2 en 13-5.

⁷¹ F^{os} 2-3, 3 v°-1 en 13-5.

BIJLAGEN

1. *Inventaris van de bezittingen van Jan Riethane te Damme.*

Van joncvrouwen Kathelinen Jans Riethanen wive, de welke Jan es in Ghend ghevloon contrarie mijn heere. Van zinen goede hier naer volghende alsoot tsinen huus bescreven was. Erst de heltsceede van 3 husen staende deen bi den anderen. Item 1 graenge metten eestre inde Hutstrate, 2 stroyen huse ende 1 huus staende inde Paerdstrate, ende noch zekere deele die zij hebben an anderen huse bin den Damme, Item in haerlieder camere 1 groot bedde metten omhanghe, 2 cleene bedden, 13 paer lijnlakene, 3 orcussine, 1 coetse, 1 zetel, 1 scrine, 1 lijs, 1 tafle, 2 scraghen, 2 cofre, 1 drechoir, 3 banccleederen, 12 cussine, 8 stic onder frox ende rox hem toebehoende, 1 brander. Item in de voorcamere 1 cleen bedde metten coetsen, 4 banccleederen, 2 dousinen cussine. 3 paer lijnlakene, 1 zetel, 1 tafle, 2 scraghen, 1 groot cofer, 1 brander. Item in de upperste camer bachten, 4 bedden met datter toebehoort, 6 cussine, 1 banccleet, 1 brander, 4 tanghen. Item noch in eene andere camer bachten 4 middelbedden, 5 saergen, 5 banccleederen, 2 dousinen cussine, 6 cussine, 1 banccleet, 5 orcussene, 2 scrinen, 1 zetel, 1 lijs, noch 1 scrine, scraghen, 1 contoir, 1 badecupe, 1 brander, 5 tenin vierendel. Item in eene camer onder 2 middel bedden, 6 paer lijnlakene, 8 cussine, 1 saerge, 5 dwalen, 3 scrinen. Item in de spende 7 flasschen, 8 vierendeel, 2 handvate, 1 cruutmortier. Inde scaperade ende in de kuekene 64 stic onder scotelen ende saussieren, 6 potte, 10 sticken onder pannen ende beckene, 3 staelysers, 1 wender, 1 candelare, 3 spete ende ander cuekenallaem. Item noch in 1 camer bachten 4 bedden met datter toebehoort, 1 scrijnkin, 3 banccleederen, 6 cussene, 1 keminel, 1 tanghe, 1 crone, 5 candelaers. Item in de zale voren, 3 lise, 1 drechoir, 1 banc, 3 tafelen, 12 oedelike cussine, 1 lavoir, 2 haexe, 6 scave, 1 hertshoren, 1 wapentonne. Item der vrouwe cleederen: 2 faelgen, 1 graeu mantel, 2 frox ghevoedert, 6 stix onder frox ende rox. Item 100 lb. par. tsaers die Jan heeft tsinen live op de proostie van Watene. Aldit af ghelost ende verdingt bider vorseider joncfrouwen Kathelinen, met baten ende ombaten van allen insculde ende uutsculden omme 1600 lb.

(Rekenkamer, reg. nr. 48.987, f° 9 v°)

2. *Inventaris van de bezittingen van Jan Coudevels te Gistel.*

Van Catelinen weduwe Jan f. Jans Coudevels, tharen bouf ende tharer kinder bouf, vander arve ende catelen die bleven

naer de doot vanden vorseiden Janne, twelk was 5 1/2 linen commende van sinen weghe, 18 ghemete commende van haren weghe, 9 ghemete cooplants ghecocht met harer moeder gronde, 12 ghemete tarwen up tland, de 10 ghemete tseynsland zijnde, 1 1/2 ghemet meeden, 2 parde, 2 volc, 8 coen, 4 veersen, 4 calvere, 50 onder scape ende lammere, 3 varkin, 11 bedden ghestoffeert, 16 zittcussene, 4 orcussene, 4 scoonlakene, 3 dwalen, 2 tafflen 2 par scraghen, 2 lijsen, 40 sticx tenins, 3 beckene, 2 hantvate, 3 mottaline potte, 3 ketele, 15 spint tarwen, 1500 tarwen te dorsscene, forage ende stroe ten beesten tot meye, 2 flesscen, 2 vierendele, 2 mottalin candelars, 2 scrinen, 6 zestendeel vlaemscer wullen. Ende voort in insculden omtrent 20 lb. gro. lettcl meer of min, jeghen dwelke hi ende de weduwe vorseit sculdich waren, also zoe ende de kinder overbrochten bi den partijen, metgaders goeden lieden die orconden datse warachtich waren, also zire over hilden in hare beste meer dan 1100 lb.par., ende mids desen haren ende haren kinderen, vercocht mins heeren deel van al den goede vorseit metten laste van den schulden vorseit omme 24 lb.

(Rekenkamer, reg. nr. 48.987, f° 27)

3. *Inventaris van het magazijn en van het timmermansgerief van Pieter Dinte uit Aardenburg.*

... Eerst 64 drach zwinghelen, 17 jocstocken, 18 paer goreel clippele, 94 hoosvate ende scuppen, 7 coppelen ende coe bueghelen ende zwijnsbueghelen, 800 scaepbueghelen ende lambueghelen, 6 grepe, 40 vleisroeden, 7 plouch voete, 18 vlasswinghelen, 8 vlegle, 50 nieuroeden, 32 haex, clive ende hamer stale, 7 spade houte, 2 clederen, 1 heyke, 1 caproen, 2 coussen, 2 aexen, 3 snidemesse, 6 navighers, 3 spikelbore, 1 saghe, 4 scaven, 1 wetsteen. Hierup hi sculdich was 34 sch. 6 den. groten. Vercocht myns heeren recht metten laste om 12 lb.

(Rekenkamer, reg. nr. 48.987, f° 4 v°)

GLOSSARIUM

Caproen : hoofddeksel.
Crone : kroonluchter.
Faelge : sluier, mantel.
Froc : overkleed.
Haex : bijl.
Heyke, hoyke : huik.
Keminel : haardplaat.
Koetse : ligbed.
Lis : bank met kasten.
Navigher : avegeer.

Scaperade : kast voor vaatwerk.
Scrine : kist of kast.
Spete : braadspit.
Spint : 42,86 liter.
Staelyser : haardijzer waarop de potten geplaatst worden.
Vleisroede : stok van de dorsvlegel.
Zestendeel of steen : zes pond gewicht.